

9.Симсон Э.А., Бубенко П.Т., Гугель А.С. и др. Концепция инновационной модели социально-экономического развития Харьковской области «Харьковский инновационный порт» – Харків: НТУ «ХП», 2001. – 58 с.

10.Бондаренко Л.М., Внукова Н.М., Лімонова Л.О. та ін. Концептуальні засади стратегії розвитку Харківського регіону. – Харків: Модель Всесвіту, 2001. – 52 с.

Отримано 14.05.2010

УДК 338.45 : 640.41 : 332.1

І.М.ПИСАРЕВСЬКИЙ, д-р екон. наук, Н.Б.ПЕТРОВА, канд. екон. наук,
Н.В.ШУТЕНКО

Харківська національна академія міського господарства

ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ СИСТЕМ ТУРИЗМУ І МІСТА В КОНТЕКСТІ СТВОРЕННЯ ПРОЄКТІВ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В МІСТІ

Розглянуто питання взаємозв'язку розвитку двох систем: туризму та міста, проаналізовано основні завдання формування туристської інфраструктури міста Харкова для забезпечення формування туристського іміджу міста шляхом формування концептуальної моделі розвитку туризму і міста.

Рассмотрены вопросы взаимосвязи развития двух систем: туризма и города, проанализированы основные задачи формирования туристской инфраструктуры города Харькова для обеспечения формирования туристского имиджа города путем формирования концептуальной модели развития туризма и города.

The questions of intercommunication of two systems are considered in the article: tourism and city, basic tasks of forming of tourist infrastructure of city Kharkov was analyse for providing of forming of tourist image of city by forming of conceptual model of development city and tourism.

Ключові слова: система, місто, туризм, програма, концептуальна модель, ресурси, фінанси, реальні рішення, моніторинг, аналіз.

Останнім часом проблемам розвитку туризму в місті приділяється все більше уваги. На особливому рахунку знаходяться міста учасники фінального чемпіонату з футболу Євро-2012, яким є і місто Харків. Ось чому питання розвитку туризму і міста, їх взаємозв'язок та участь у взаєморозвитку зумовлюють актуальність даного дослідження.

Питанням розвитку туризму в м.Харкові, дослідженні туристського, історико-культурного та рекреаційного потенціалу присвячено роботи В.В.Абрамова, Г.К.Андреева, Д.І.Багалія, Д.П.Міллер, Б.А.Бондаренко, Б.П.Зайцева, Г.В.Ковалевського, А.Ф.Парамонова, Є.А.Плотичер, В.В.Скирда [1-6, 8] та ін., однак всі вказані науковці не розглядали систему взаємозв'язків туризму і міста. Невизначеність взаємозв'язку цих понять є основою цього дослідження.

Реалізація різних інвестиційних проєктів, що диктується інтересами міста, ринковими факторами, вимагає нових управлінських під-

ходів, удосконалення методології, доповнення її новими методичними прийомами, що знаходяться в органічному взаємозв'язку з економічними оцінками прийнятих рішень.

Взаємозалежний поступальний процес еволюції науки, форм організаційної діяльності і механізмів їхнього проектування в сукупності визначають найважливіші аспекти суспільного розвитку.

Необхідно зазначити підхід до розробки проектів, що базується на еволюційному аналізі, методи, подібно якому створюють проекти систем, що самоорганізуються, при цьому завдання самих проектів виходять на рівень систем, що самоорганізуються. Сьогодні більшість існуючих теорій засновано на модельному аналізі функціонування соціально-економічних систем, а процес самоорганізації є розвитком систем «ушир» і «вверх» шляхом створення собі подібних. При цьому розвиток відбувається шляхом створення подібних структур, спеціалізації функцій і підвищення уміння (параметр живучості) при розв'язанні всіх задач, складність яких з часом зростає. В соціальній сфері цей процес призводить до появи власних функціональних підсистем: підсистеми структурування суспільства, підсистеми виробництва ресурсів і підсистеми забезпечення живучості. Структури і підсистеми структурування суспільства необхідні для підвищення організації і зменшення ентропії соціальних систем; виробнича підсистема необхідна для виробництва ресурсів соціуму; функціональні підсистеми для забезпечення живучості, необхідні для адаптації соціуму в цілому і соціальних проблем у навколишньому середовищі.

Кожна функціональна підсистема формує свою системну характеристику: ресурси, статус, живучість. Оскільки ці три характеристики формуються різними підсистемами, можна говорити про їхню лінійну незалежність і утворення ними базису власного кінематичного простору соціальної системи з координатами R, S і V . При цьому вся система характеризується вектором $\overline{R,S,V}$. Крім того, кожна функціональна система формує множини інтересів I на основі множини можливостей F та необхідності L . Тобто I, F, L показує, що необхідно системі для адаптації в навколишній соціальній сфері з подальшим переходом у стійкий стан [3].

«Місто-туризм», як і будь-яка соціосистема, прагне реалізувати свої інтереси через свої можливості, прагнучи зайняти стійку нішу у вигляді необхідності, тобто формує вектор $\overline{I,F,L}$.

«Місто-туризм», як функціональна підсистема, формує свою системну характеристику: ресурси, статус і живучість. Оскільки ці три характеристики формуються різними підсистемами, можна говорити

про їхню лінійну незалежність і утворення ними власного кінематичного простору соціальної системи з координатами: R , S і V .

Отже, функціональний простір системи «Місто-туризм»: можливості – витрати, доступні ресурси; інтереси-доходи, ризики; необхідність-доходи, зменшення ризиків.

Проекти, пов'язані з розвитком туризму в місті, є вираженням інтересів перш за все міста. Його стратегічною метою є збільшення припливу ресурсів, і насамперед, фінансів; підвищення статусу системи (політичний аспект) і підвищення уміння (живучості).

Інтереси системи «обмежені» внутрішніми можливостями, крім того «упираються» в інтереси вищих ступенів ієрархії соціального середовища, що формує необхідність.

Якщо система нижчого ступеню ієрархії, змінюючи структуру, обходить внутрішніми можливостями, не торкаючись інтересів вищих ступенів, то зміни вищими рівнями системи відразу не відчуваються. При цьому реакція соціального середовища на ці зміни, якщо і з'являється, то не відразу.

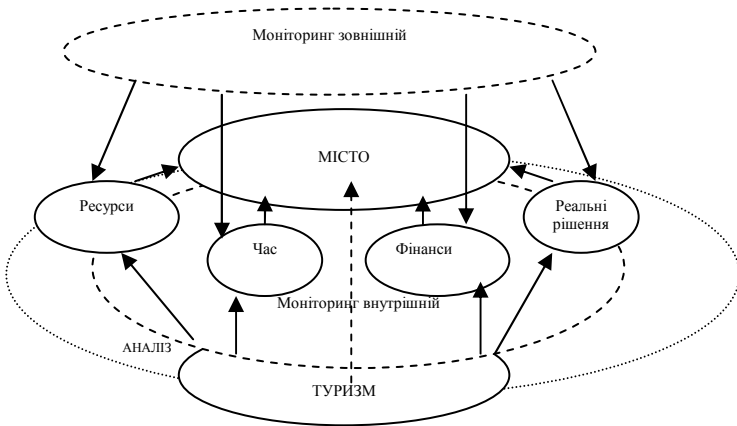
У випадку, коли система на внутрішні перетворення вимагає додаткових зовнішніх ресурсів, то відразу підключаються підсистеми прийняття рішень більш високих ступенів соціального середовища. Їхні інтереси також характеризуються різницею, між вектором доходів і ризиків відповідних систем більш високого рівня.

На основі узагальнення аналізу тенденцій, проблем, факторів і умов управління пропонується концептуальна логічна модель «Місто-туризм» (рисунок), де відбито основні елементи організації управління процесу та технологія їхнього взаємозв'язку: R (ресурси), T (час), Φ (фінанси), RR (реальні рішення з упорядкованим відбором), TT (технології управління); $M_{вн}$ (моніторинг внутрішній); $M_{зн}$ (моніторинг зовнішній), A (блок аналізу).

23 грудня 2009 р. було прийнято стратегічно важливий документ для розвитку туризму в м.Харкові – „Програма розвитку туризму в місті Харкові на 2010-2012 роки”, замовником якої виступили Харківська міська рада. Мета програми полягає в створенні туристичної інфраструктури, що відповідатиме статусу міста Харкова та міжнародним стандартам, формування позитивного іміджу міста, в тому числі в рамках підготовки м.Харкова до проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу. Очікуваний результат реалізації програми полягає в створенні належної туристичної інфраструктури міста Харкова, зокрема:

- розробці та впровадженні нових туристично-екскурсійних маршрутів та оновлення існуючих;

- забезпеченні достатньої кількості туристично-інформаційних матеріалів;
- розвиток матеріально-технічної бази туризму;
- створення якісного туристичного продукту;
- зростання позитивного іміджу міста Харкова, як туристичного центру, в Україні та за кордоном;
- створення Міського туристично-інформаційного центру.

Концептуальна логічна модель «Місто-туризм»

В концепції розвитку туризму викладено основні завдання розвитку туризму в м.Харкові та шляхи їх реалізації.

В рамках реалізації концепції важливу роль відіграє формування образу Харкова як міста привабливого для внутрішньо українського та в'їзного туризму. Формуванню позитивного іміджу міста сприяє участь Харківської міської ради у виставкових заходах. Особлива увага приділяється участі в туристичних виставках і салонах в Україні та за її межами: Міжнародна туристична виставка "REGIONTOUR", м. Брно (Чеська Республіка); Міжнародна виставка „Тур-Салон”, Познань (Польща) та ін.

Одним із важливих заходів, що розглядається в концепції є реалізація проекту створення в м. Харкові Міського туристично-інформаційного центру (МТІЦ), який має виконувати функцію координаційної бази у сфері міського туризму, недостатня кількість та якість туристично-екскурсійних маршрутів м.Харковом, відсутність якісної реклами та туристично-інформаційних матеріалів про це місто. Виправданість функціонування МТІЦ підтверджена міжнародною

практикою та є невід'ємною складовою туристичної інфраструктури провідних міст Європи. Зазначені центри успішно діють у численних містах-партнерах Харкова, насамперед, у м. Санкт-Петербург (Російська Федерація), м. Брно (Чеська Республіка), м. Познань (Республіка Польща), м. Каунас (Литовська Республіка), м. Даугавпілс (Латвійська Республіка).

Особливу увагу в рамках заходів з розвитку туристичної індустрії міста Харкова необхідно приділити обміну досвідом та спеціалістами з галузі туризму та готельного господарства з містами України та світу.

Сьогодні ведеться робота з розробки туристично-інформаційних матеріалів про Харків (путівників, географічних карт, брошур, відео-фільмів тощо). Місто Харків бере участь у іміджево-презентаційному виданні „Україна туристична”, де розміщує статтю про туристичний потенціал міста Харкова. Загальноукраїнський проект „Україна туристична” започаткований у 2005 р. Комітетом Верховної Ради з питань молодіжної політики, фізичної культури, спорту та туризму, Міністерством культури і туризму України, Державною службою туризму і курортів.

Ведеться робота з підготовки відео-роликів на українській та англійській мовах, які рекламують туристичну привабливість Харкова і готовність міста до фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу.

Але, як свідчить практика, цього недостатньо. Темпи розвитку міста, як туристсько привабливого центру, надто низькі, тому доцільно залучати інноваційні, науково-дослідні центри, вищі навчальні заклади та пам'ятки культури й архітектури, що розташовані на території Харкова, для створення проектів розвитку туризму в місті з метою отримання конкурентоспроможного туристського продукту. В цьому випадку необхідно перш за все виявити зацікавлених осіб і міру їх зацікавленості.

Таким чином, застосування концептуальної моделі туризму й міста може стати ефективною ланкою для створення туристського іміджу міста Харкова, з'ясування кола зацікавлених осіб і створення нових конкурентоспроможних туристських продуктів.

1. Андреева Г.К., Олейник В.В. Знакомьтесь – Харьков. – Харьков: Прапор, 1976. – 250 с.

2. Багалій Д.І. Історія слобідської України. – Харків: Союз, 1918. – 308 с.

3. Багалій Д.І., Миллер Д.П. История города Харькова за 250 лет его существования (с 1655 по 1905 гг.). – Харьков, 1905. – 310 с.

4. Бондаренко Б.А. Каменная летопись: архитектурные памятники Харьковщины. – Харьков: Союз, 1972. – 214 с.

5. Ковалевский Г.В., Абрамов В.В. Проблемы развития туризма в Украине: инте-

гированный подход // Туристично-краєзнавчі дослідження. – 1999. – Вип.2. – С.84-86.

6.Плотичер Є.А. Слово о родном городе. – Харьков: Золотые страницы, 2009. – 200 с.

7.Світличний В.І. Доповідь на III Міжнародній науково-технічній конференції УкрДАЗТ «Транспортні коридори – соціально-економічні аспекти перебудови», 2001. – 186 с.

8.Скирда В.В., Зайцев Б.П., Парамонов А.Ф. Из глубины веков: К истории города Харькова. – Харьков: Рейдер, 2003. – 80 с.

Отримано 29.04.2010

УДК 34 : 332.143

І.Д.ФАРІОН, д-р екон. наук

Тернопільський національний економічний університет

РЕГІОНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІНФРАСТРУКТУРНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

Розглянуто перспективи розвитку туризму в західних областях України. Охарактеризовано необхідність та основні моменти стратегічного управління вказаним процесом. Наведено шляхи покращення інфраструктурного забезпечення туристично-рекреаційної сфери Тернопільщини на принципах логістичного управління.

Рассмотрены перспективы развития туризма в западных областях Украины. Охарактеризована необходимость и основные моменты стратегического управления указанным процессом. Приведены пути улучшения инфраструктурного обеспечения туристическо-рекреационной сферы Тернопольщины на принципах логистического управления.

The prospects of development of tourism are considered in the western regions of Ukraine. Described necessity and basic moments of strategic indicated process control. Resulted ways of improvement of the infrastructural providing of touristichesco-recreatsiynoi sphere of Ternopilshini on principles of logistic management.

Ключові слова: туризм, регіон, стратегічне управління, туристично-рекреаційна сфера, інфраструктурне забезпечення.

Одним із пріоритетних напрямів розвитку сервісної економіки є розвиток туристично-рекреаційних послуг. Дане питання особливо актуальне для Карпатського регіону України, з наявністю тут цілого комплексу унікальних рекреаційних ресурсів, які не знаходять належного освоєння насамперед внаслідок недостатнього інформаційно-логістичного забезпечення їх ефективного використання.

Протягом останнього часу проблемам освоєння і розвитку туристично-рекреаційних зон України в економічній літературі приділяється все більше уваги. Зокрема, окремі аспекти наведеної проблеми знайшли відповідне відображення в науково-теоретичних дослідженнях В.Головатюк, В.Соловйова, О.Курбатова, Д.Новикова, Т.Скоробогатової, Р.Гиляревського, І.Родіонова, Г.Залаєва, В.Цветкової, Н.Чорненької, Б.Шарнопольського, Н.Нефедкина, І.Школи [1-6] та інших